

Фальсифікація як вид шахрайства з фінансовою звітністю

Дослідження фальсифікації фінансової звітності спрямоване, в першу чергу, на те, щоб зрозуміти передумови та причини виникнення такого явища, та запропонувати методики, розрахунок яких давав би відповідь на запитання «Чи високий рівень ймовірності присутності «неправдивих» даних у звітності?» ще на етапах її оприлюднення для всіх груп користувачів. За словами індійських дослідників Р. Гупти та Н.С. Джілла [3, с. 12], істотна вартість шахрайства з фінансовою звітністю і значна загроза економіці країни спонукають до пошуку аналітичних інструментів для запобігання та виявлення шахрайства з фінансовою звітністю. Кількість таких компаній, які залучають капітал через публічні розміщення власних цінних паперів, та таких, які прагнуть «применшити» свій прибуток для скорочення відповідних податків, не зменшується, що зумовлює актуальність досліджень, присвячених питанням шахрайств, пов'язаних із фінансовою звітністю. На додачу, не зникає потреба у звітних даних, які можуть свідчити про можливе банкрутство підприємства. Навмисне викривлення звітних показників створює загрозу для об'єктивності прийнятих на основі цієї фінансової звітності рішень.

В праці О.В. Соловйової та І.В. Соколової [1, с. 173] зазначено, що шахрайство можна поділити на 2 групи – «для» компанії та «проти» неї. Як впливає з назв, до першого виду шахрайства вдаються, коли метою є отримання вигоди для компанії, а для останнього, відповідно, метою є завдання шкоди для компанії. Найбільш типовими прикладами шахрайства «на благо» компанії є фіксування цін, ухилення від сплати податку на прибуток, порушення природоохоронного законодавства. На перший погляд, дані шляхи шахрайства сприяють компанії, проте в підсумку справжнім стимулом до вчинення таких порушень все одно є особисте збагачення.

Шахрайство проти компанії має на меті покращити фінансовий стан порушника, відповідно, до нього відносять присвоєння та крадіжку активів компанії. Проте, не всі види шахрайства вписуються в таку класифікацію, прикладом чого може бути заплановане банкрутство, підпал з метою отримання прибутку, шахрайство в області страхових претензій.

Відповідно до базисів, що викладені в праці Дж.Т. Уеллса [2, с. 14-16], шахрайство з фінансовими звітами здійснюють три групи людей. В порядку зростання ймовірності скоєння даного злочину це: *представники організованої злочинності*. Це потрібно їм, щоб отримувати шахрайські позики від фінансових інститутів або створювати враження надійності цінних паперів, які вони мають намір продавати, реалізуючи схему «надуй і скинь»; *службовці нижчого і середнього рівня*. Вони можуть фальсифікувати фінансову звітність у своїй сфері відповідальності (дочірня компанія, підрозділ і інша організаційна одиниця), щоб приховати неефективність роботи або отримати премію за більш високі показники; *вище керівництво*.

Фальсифікація фінансової звітності як вид шахрайства тягне за собою відповідальність певних осіб, але основна складність полягає в процесах її виявлення. Насправді, абсолютно нормальним явищем є той факт, що не вся фальсифікована звітність буде виявлена в ході відповідних експертиз (будь-то внутрішньою системою контролю чи сертифікованими аудиторськими компаніями), тому необхідним вважаємо вирішити питання місця фальсифікації фінансової звітності в системі шахрайств, що можуть відбуватися з системою бухгалтерського обліку та фінансової звітності як похідною облікового процесу в цілому на підприємстві.

Отже, фальсифікація як вид шахрайств з фінансовою звітністю має такі характерні риси: це навмисна дія; передбачає порушення вимог нормативних актів; супроводжується прагненням викривити показники діяльності підприємства; супроводжується прагненням приховати розкрадання; може реалізовуватися різними суб'єктами; може реалізовуватися на різних рівнях введення обліку (первинні документи, облікові регістри, звітність).

Список використаних джерел:

1. Соловьева О.В., Соколова И.В. Фальсификация финансовой отчетности как способ финансового мошенничества. *Аудит и финансовый анализ*. 2014. № 5. С. 173–180.
2. Уэллс Дж.Т. Мошенническая отчетность: предупреждение и выявление корпоративного мошенничества. Москва: Лаборатория Книги, 2010. 64 с.
3. Gupta R., Gill N.S. A Data Mining Framework for Prevention and Detection of Financial Statement Fraud. *International Journal of Computer Applications*. 2012. Vol. 50. № 8. P. 7–14.